

Konrad Nowak-Kluczyński, Mikołaj Brenk
Wydział Studiów Edukacyjnych
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
ORCID: 0000-0002-7814-1650, 0000-0001-6576-7163

BHW 39/2018
ISSN 1233-224
DOI: 10.14746/bhw.2019.39.15

25 lat Wydziału Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Na rok akademicki 2018/2019 przypadają liczne uroczystości związane z powołaniem w roku 1919 Wszechnicy Piastowskiej w Poznaniu. To także czas uroczystych obchodów 100-lecia poznańskiej uniwersyteckiej pedagogiki oraz 25-lecia powstania Wydziału Studiów Edukacyjnych w ramach Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Jubileusz 25 lat istnienia Wydziału Studiów Edukacyjnych stał się okazją do świętowania, które w dniach 21–22 listopada 2018 r. odbywało się w murach poznańskiego Uniwersytetu.

W pierwszym dniu obchodów odbyła się uroczysta Gala Jubileuszowa w Auli Uniwersyteckiej gmachu Collegium Minus Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Powitania władz Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, władz Wydziału Studiów Edukacyjnych, społeczności akademickiej oraz zaproszonych gości dokonała obecna Dziekan WSE – prof. zw. dr hab. Agnieszka Cybał-Michalska. W swym wystąpieniu podkreśliła, że Wydział Studiów Edukacyjnych UAM pod wieloma względami może uchodzić za wzór dla innych jednostek naukowo-badawczych w Polsce. Swoją pozycję Wydział zawdzięcza mądrości, odwadze i talentom kolejnych zespołów rektorskich. Istotę rozwoju Wydziału zawdzięcza się kontynuacji i zachowaniu dziedzictwa poprzedników, w poszanowaniu tradycji i odpowiedzialnym podążaniu za zmianami dyktowanymi przez społeczno-kulturowy i ekonomiczno-prawny wymiar rzeczywistości, tak aby najlepiej służyły one realizacji wydziałowych celów i zamierzeń. Z kolei o ważnej roli Wydziału w strukturach UAM mówił JM Rektor UAM prof. dr hab. Andrzej Lesicki podkreślając, że przez 25 lat swego istnienia Wydział Studiów Edukacyjnych stał się jedną z najważniejszych jednostek Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, w którym prowadzone są badania w ramach szerokiej palety dyscyplin z obszaru nauk o edukacji.

Kolejnym punktem Uroczystej Gali Jubileuszowej była projekcja filmu „25 lat Wydziału Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu” autorstwa dr. Konrada Nowaka-Kluczyńskiego (dobór treści i zestawienie wątków historycznych) oraz dr. Mariusza Przybyły (projekt i realizacja) przy wiedzy i wsparciu władz dziekańskich Wydziału.

Podczas Gali Medal Wydziału Studiów Edukacyjnych otrzymał prof. dr hab. Heliodor Muszyński, Dyrektor Instytutu Pedagogiki UAM w latach 1970–1987, Kierownik Zakładu Wychowania Społecznego (do 1968 r.), Zakładu Teorii Wychowania (do 1970 r.) oraz Zakładu Podstaw Wychowania i Opieki, który pod taką nazwą działa do dzisiaj. Profesor Heliodor Muszyński dołączył tym samym do grona wyróżnionych Medalem prof. prof. – Bogusława Śliwerskiego, Harveya Svi Shapiro, Melindy R. Pierson oraz Zbigniewa Kwiecińskiego.

Głos zabrali dotychczasowi dziekani Wydziału Studiów Edukacyjnych UAM: prof. dr hab. Zbigniew Kwieciński, prof. dr hab. Kazimierz Przyszczypkowski, prof. dr hab. Wiesław Ambrozik oraz prof. dr hab. Zbyszko Melosik, podsumowując swe naukowe, organizacyjne i dydaktyczne dokonania w toku pełnionej funkcji. Słowa uznania dla zasług Wydziału Studiów Edukacyjnych UAM dla polskiej pedagogiki wygłosili liczni przedstawiciele uniwersytetów z całej Polski.

Perspektywa czasu skłaniała Profesorów zabierających głos podczas uroczystości jubileuszowych do dokonywania podsumowań, wskazywania punktów zwrotnych i ekspozowania osób ważnych dla poznańskiej pedagogiki na przełomie minionych dziesięcioleci. Stąd też warto w tym miejscu pokrótce nakreślić genezę i rozwój tej dyscypliny w poznańskim ośrodku naukowym¹.

To jesienią 1992 r., Rada Instytutu Pedagogiki, pozytywnie zaopiniowała wniosek o wyodrębnieniu się od 1 września 1993 r. Instytutu Pedagogiki i Kolegium Edukacyjnego z Wydziału Nauk Społecznych w osobny wydział, który przyjął nazwę Wydziału Studiów Edukacyjnych. Początki poznańskiej uniwersyteckiej pedagogiki sięgają natomiast 1919 r., w którym to w ramach powołanego do życia Uniwersytetu Poznańskiego, powstała pierwsza w Polsce Katedra Pedagogiki i Dydaktyki, co uznano za wyjątkowe wydarzenie dla rozwoju polskiej pedagogiki. Jednakże już 10 grudnia 1918 r., podczas IV posiedzenia Komisji Uniwersyteckiej, na wniosek prof. Heliodora Święcickiego, podjęto uchwałę o utworzeniu na planowanej Wszechnicy Piastowskiej Katedry Pedagogiki i Dydaktyki, z kierownikiem prof. Antonim Danyszem, który pierwszy w Polsce użył nazwy „teleologia pedagogiczna” na oznaczenie działu pedagogiki ogólnej, które dotyczyło celów wychowania. Prof. A. Danysz zaliczany jest do tych historyków wychowania, których prace cechowało dokładne przemyślenie tematu, szeroka podstawa porów-

¹ Zob. np. K. Nowak-Kluczyński, *Pedagogika na Uniwersytecie Poznańskim 1919–1933*, w: *Spółeczeństwo i edukacja. Teorie a implikacje praktyczne*, red. A. Ćwikliński, M. Przybyła Poznań 2015, s. 45–69; K. Nowak-Kluczyński, *Kierownicy Katedry Pedagogiki i Dydaktyki na Uniwersytecie Poznańskim w okresie dwudziestolecia międzywojennego*, w: *Wielkopolska i Wielkopole w dziejach polskiej edukacji*, red. E. Głowacka-Sobiech, K. Kabacińska-Luczak, Poznań 2017, s. 231–256.

nawcza i idealne wykończenie. Na początku swej działalności Katedra Pedagogiki i Dydaktyki UP koncentrowała się wokół problemów związanych z teorią wychowania, oświatą dorosłych i historią wychowania. Antoni Danysz pracował na stanowisku kierownika Katedry Pedagogiki i Dydaktyki na Uniwersytecie Poznańskim do dnia 30 września 1924 r. To właśnie wtedy na własną prośbę (pogorszenie stanu zdrowia) został przeniesiony na emeryturę. Jednak aby mieć nadzór nad obsadą Katedry, wystąpił do Rady Wydziału z propozycją powołania na kierownika Katedry Pedagogiki i Dydaktyki prof. Stanisława Kota z Krakowa, wybitnego historyka wychowania. Gdy ten propozycję odrzucił, Antoni Danysz wysunął kandydaturę Bogdana Nawroczyńskiego, którego postać związana jest z pedagogiką kultury. Ten propozycję zostania kierownikiem przyjął, jednocześnie zostając mianowanym profesorem nadzwyczajnym pedagogiki. Katedrę przejął przejściowo (od 1 stycznia 1925 r.) w roku akademickim 1924/1925, po czym przeszedł na Uniwersytet Warszawski. Będąc na Uniwersytecie Poznańskim, w pracy naukowej skupiał się na idei „nowego wychowania”, ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień związanych ze szkołą pracy.

W latach 1927–1933 Katedrą Pedagogiki kierował, pionier psychologii wychowawczej i pedagogiki eksperymentalnej w Polsce, Ludwik Jaxa-Bykowski. Propagował on m.in. ideę samorządu uczniowskiego, dokonał klasyfikacji dziedzin antropologii pedagogicznej, wniósł istotny wkład w rozwój i wyodrębnienie metod badawczych. Po przejęciu Katedry, utworzył pracownię pedagogiczną, bibliotekę naukowo-specjalistyczną oraz szkolne muzeum. W 1933 r. Katedra Pedagogiki i Dydaktyki uległa likwidacji, a jej ówczesny kierownik przeszedł do Katedry Psychologii i Pedagogiki Eksperymentalnej. Mimo ogromu pracy, jaką wykonała młodzież akademicka oraz Rada Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Poznańskiego, do wybuchu II wojny światowej w 1939 r. nie udało się przywrócić Katedry Pedagogiki i Dydaktyki na Uniwersytecie Poznańskim. Jednakże pedagogika jako nauka akademicka w okresie II wojny światowej funkcjonowała w obrębie Wydziału Humanistycznego „Tajnego” Uniwersytetu Ziemi Zachodniej w Warszawie, który zaliczany jest do wielkiego dorobku konspiracji zachodniej. Funkcję rektora od 11 stycznia 1941 r. do końca roku akademickiego 1942/1943 pełnił prof. Ludwik Jaxa-Bykowski, działający pod pseudonimem „Kulczycki”.

W 1946 r. reaktywowano na Uniwersytecie Poznańskim do życia wszystkie przedwojenne katedry, w tym Katedrę Pedagogiki. Kierownictwo Katedry Pedagogiki objął ponownie Ludwik Jaxa-Bykowski. W latach 1947–1950 istniał wakat na stanowisku kierownika Katedry Pedagogiki na Uniwersytecie Poznańskim. Funkcję kuratora powierzono na ten czas jednemu z założycieli i organizatorów UP, profesorowi Stefanowi Błachowskiemu, który z Uniwersytetem był związany do 1960 r. W latach 1950–1953 Katedrą Pedagogiki na Uniwersytecie Poznańskim kierował, historyk wychowania, Stefan Wołoszyn. To właśnie od 1950 r. sytuacja badawcza w Katedrze Pedagogiki ulegała normalizacji. W związku z przejściem Stefana Wołoszyna na Uniwersytet Warszawski, z dniem 1 września 1953 r. stanowisko kierownika Katedry Pedagogiki na Wydziale Filozoficzno-Historycznym Uniwersytetu Poznańskiego objął Józef Kwiatek. W dniu

1 października 1970 r. przekształcono, funkcjonującą pod kierunkiem Stanisława Kowalskiego (od dnia 1 października 1961 r.), Katedrę Pedagogiki na Instytut Pedagogiki. Wówczas Instytut obejmował pięć zakładów: Zakład Dydaktyki, Zakład Oświaty Dorosłych, Zakład Teorii Wychowania, Zakład Pedagogiki Społecznej i Zakład Historii Wychowania, mieścił się w strukturach Wydziału Filozoficzno-Historycznego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (do 1975 r.). Dyrektorem Instytutu Pedagogicznego został Heliodor Muszyński. Funkcję tę pełnił do 1987 r. To czas licznych nagród i wyróżnień dla prof. Heliodora Muszyńskiego i jego zespołu za opracowanie, wprowadzenie w życie, naukowe zweryfikowanie oraz metodyczne ujęcie systemu wychowawczego szkoły podstawowej i średniej ogólnokształcącej. W roku akademickim 1987/1988 nastąpiła zmiana kierownika poznańskiej uniwersyteckiej pedagogiki. W latach 1987–1991 funkcję dyrektora Instytutu Pedagogiki sprawował Benon Bromberk, który z Uniwersytetem im. Adama Mickiewicza w Poznaniu związany był od 1961 r. W latach 1969–1972 pełnił funkcję prodziekana Wydziału Filozoficzno-Historycznego UAM oraz zastępcy dyrektora Instytutu Pedagogiki w latach 1969–1974. Z kolei w latach 1972–1982 organizował Międzywydziałowe Studium Pedagogiczne UAM, był twórcą i kierownikiem powstałego w 1974 r. Zakładu Pedagogiki Szkoły Wyższej. Zainteresowania naukowe Benona Bromberka oscylowały wokół problematyki nauczycielskiej, socjalizacji młodzieży studenckiej oraz dydaktyki studiów uniwersyteckich. Od lutego 1991 r. dyrektorem Instytutu Pedagogiki UAM był, twórca polskiej szkoły socjologii edukacji, Zbigniew Kwieciński. Funkcję pierwszego dziekana Wydziału Studiów Edukacyjnych pełnił do 1999 r. Poznańska uniwersytecka pedagogika na początku lat dziewięćdziesiątych stała się potężnym kadrowo ośrodkiem naukowo-badawczym i dydaktycznym. Należała do jednego z potencjalnie najsilniejszych uniwersyteckich środowisk pedagogicznych. Nazwiska poznańskich pedagogów znaleźć można wśród osób znaczących bądź zaznaczających się w polskiej pedagogice ogólnej XX w. W kolejnych latach akademickich funkcje dziekanów pełnili: Kazimierz Przyszczypkowski (1999–2002), Wiesław Ambrozik (2002–2008) oraz Zbyszko Melosik (2008–2016).

Kolejnym punktem pierwszego dnia uroczystości dwudziestopięciolecia była projekcja filmu „WSE w roku jubileuszowym z perspektywy społeczności studenckiej” przygotowanego przez społeczność studencką Wydziału, która w roku jubileuszowym liczy niemal pięć tysięcy studentek i studentów na studiach stacjonarnych, niestacjonarnych oraz podyplomowych. Uroczysta Gala Jubileuszowa zwieńczona została Koncertem Jubileuszowym *W rytmie tanga...* przy udziale Chóru Kameralnego UAM pod batutą prof. dr. hab. Krzysztofa Szydźsisa oraz uroczystą kolacją w gmachu Collegium Maius UAM.

Na okoliczność obchodów wydana została nakładem Wydawnictwa UAM Księga Jubileuszowa *XXV lat Wydziału Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu 1993–2018* pod redakcją władz dziekańskich prof. prof.: Dziekan Agnieszki Cybal-Michalskiej, Prodziekan do spraw studiów doktoranckich i współpracy międzynarodowej – Agnieszki Gromkowskiej-Melosik, Prodziekan do spraw studenckich i organizacji kształcenia – Kingi Kuszak, Prodziekan do spraw planowania i spra-

wozdawczości naukowej oraz współpracy z otoczeniem – Magdaleny Piorunek oraz Prodziekana do spraw wydawniczych i organizacji studiów niestacjonarnych i podyplomowych – Waldemara Segieta. W Księdze zaprezentowano Wydział Studiów Edukacyjnych w roku jubileuszowym – jego działalność w obszarze naukowym, dydaktycznym, organizatorskim oraz współpracy międzynarodowej. Na kartach Księgi przedstawiono skład osobowy 23. zakładów oraz 6. pracowni wchodzących w skład Wydziału oraz jego administrację. Księgę ubogacają galerie z dotychczasowych obchodów 10-lecia oraz 20-lecia WSE UAM, a wieńczy nota dr. Konrada Nowaka-Kluczyńskiego pt. „Pedagogika na Uniwersytecie Poznańskim i Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (lata 1919–1993)”.

W drugim dniu obchodów, dnia 22 listopada 2018 r., 25-lecia Wydziału Studiów Edukacyjnych UAM, 100-lecia poznańskiej uniwersyteckiej pedagogiki odbyła się w Sali Lubrańskiego, Konferencja Jubileuszowa 1993–2018 „Tożsamość pedagogiki współczesnej” pod patronatem Jego Magnificencji Rektora prof. dr. hab. Andrzeja Lesickiego, która wpisana została w obchody 100-lecia Uniwersytetu Poznańskiego. *W ramach konferencji stricte naukowy dyskurs będzie odwoływał się do poziomu poznania wiążącego się z odpowiedzialnym namysłem o możliwe teoriopoznawcze podejście służące wyjaśnieniu szerokiego spektrum procesów edukacyjnych. Nie bez znaczenia w tym kontekście będzie namysł nad dynamiką rozwoju „pedagogicznej” aktywności teoretycznej, która wyznaczana jest przez wysoką kulturę filozoficzną i metodologiczną. Refleksja nad tożsamością pedagogiki będzie inspirowała i aktualizowała namysł nad poszukiwaniem rozwiązań teoretycznych służących praktyce edukacyjnej* – czytamy w zaproszeniu Dziekan Wydziału Studiów Edukacyjnych UAM prof. dr. hab. Agnieszki Cybal-Michalskiej.

W pierwszej sesji plenarnej wykłady wygłosili: prof. dr. hab. Zbigniew Kwieciński, dr h.c. mult., Członek rzeczywisty PAN, pierwszy dziekan Wydziału Studiów Edukacyjnych kadencji 1993–1999 nt. „Zamęt pedagogii współczesnych”; prof. dr. hab. Zbyszko Melosik, dr h.c., Zastępca Przewodniczącego Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN, Dziekan Wydziału Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu w latach 2008–2016 nt. „Pedagogika i edukacja dyskursy wolności, wiedzy i władzy” oraz prof. dr. hab. Stefan Kwiatkowski, dr h.c. mult., Zastępca Przewodniczącego Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN, Rektor Akademii Pedagogiki Specjalnej im. M. Grzegorzewskiej w Warszawie nt. „Bariery w transformowaniu teorii pedagogicznych w (na) praktykę edukacyjną”.

W drugiej sesji plenarnej wykłady wygłosili: prof. dr. hab. Kazimierz Przyszczypkowski, Dziekan Wydziału Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu w latach 1999–2002, Prorektor UAM w latach 2002–2008 nt. „Edukacja – rzecz ku myśleniu”; prof. dr. hab. Wiesław Ambrozik, Dziekan Wydziału Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu w latach 2002–2008 nt. „100 lat obecności pedagogiki na Uniwersytecie Poznańskim”, cytując przy tym wiersz prof. dr. hab. Marii Burtowy *Ważne miejsce* zainspirowany dziejami poznańskiej uniwersyteckiej pedagogiki; prof. dr. hab. Dorota Klus-Stańska, Zastępca Przewodniczą-

cego Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN nt. „Nowe perspektywy teoretyczne i metodologiczne dydaktyki ogólnej”; prof. dr hab. Barbara Kromolicka, Zastępca Przewodniczącego Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN nt. „Współczesne meandry pedagogiki społecznej” oraz prof. dr hab. Marek Konopczyński, Zastępca Przewodniczącego Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN nt. „Oblicza polskiej pedagogiki resocjalizacyjnej”.

Kolejnym punktem Konferencji Jubileuszowej była dyskusja panelowa pod hasłem „Udział WSE w rozwoju subdyscyplin naukowych pedagogiki”.

W pierwszej części dyskusji panelowej prowadzonej przez prof. dr hab. Magdalенę Piorunek oraz prof. dr hab. Kingę Kuszak swe referaty dotyczące genezy i kierunków rozwoju oraz wkładu poszczególnych zakładów w rozwój pedagogiki jako dziedziny nauki wygłosili poszczególni kierownicy tychże jednostek: prof. Eugeniusz Piotrowski oraz prof. Andrzej Ćwikliński (Zakład Dydaktyki Ogólnej), prof. Jędrzej Stępak, prof. Barbara Nowak (Zakład Działań Twórczych w Przestrzeni Społecznej), prof. Lidia Suchanek (Zakład Edukacji Artystycznej) prof. Maria Burtowy oraz prof. Małgorzata Cywińska (Zakład Edukacji Dziecka), prof. Halina Sowińska oraz prof. Hanna Krauze-Sikorska (Zakład Edukacji Elementarnej i Terapii Pedagogicznej), prof. Agnieszka Gromkowska-Melosik (Zakład Edukacji Wielokulturowej i Badań Nad Nierównościami Społecznymi), prof. Wiesław Jamrozek (Zakład Historii Wychowania), prof. Ewa Solarczyk-Ambrozik (Zakład Kształcenia Ustawicznego i Doradztwa Zawodowego), prof. Sławomir Banaszak (Zakład Metodologii Nauk o Edukacji), prof. Aleksander Zandecki oraz prof. Agnieszka Cybal-Michalska (Zakład Pedagogicznych Problemów Młodzieży), prof. Eugenia Potulicka oraz prof. Aleksandra Boroń (Zakład Pedagogiki Porównawczej), prof. Danuta Kopeć (Zakład Pedagogiki Specjalnej), prof. Katarzyna Segiet (Zakład Pedagogiki Społecznej), prof. Stanisław Dylak (Zakład Pedeutologii) oraz prof. Piotr Stępnik (Zakład Penitencjarystyki).

W drugiej części dyskusji panelowej prowadzonej przez prof. dr hab. Agnieszkę Gromkowską-Melosik oraz prof. dr. hab. Waldemara Segieta głos w dyskusji zabrali: prof. Heliodor Muszyński oraz prof. Ewa Muszyńska (Zakład Podstaw Wychowania i Opieki), prof. Kazimierz Przyszczypkowski (Zakład Polityki Oświatowej i Edukacji Obywatelskiej), prof. Magdalena Piorunek (Zakład Poradnictwa Społecznego), prof. Andrzej Twardowski (Zakład Psychopatologii Dziecka), prof. Wiesław Ambrozik oraz dr hab. Maciej Muskała (Zakład Resocjalizacji), prof. Zbigniew Kwieciński oraz prof. Zbyszko Melosik (Zakład Socjologii Edukacji), prof. Iwona Chrzanowska oraz prof. Jacek Pyżalski (Zakład Specjalnych Potrzeb Edukacyjnych), prof. Waław Strykowski, prof. Wojciech Skrzydlewski, dr hab. Natalia Walter (Zakład Technologii Kształcenia), prof. Jerzy Modrzewski oraz dr hab. Agata Matysiak-Błaszczyk (Pracownia Badań Środowisk Wychowawczych), dr Agnieszka Kozłowska-Rajewicz (Pracownia Edukacji Ekologicznej), dr Ewa Kasperk-Golimowska (Pracownia Edukacji Zdrowotnej), prof. Paweł Topol (Pracownia Edukacyjnych Zastosowań Informatyki), dr Renata Wawrzyniak-Beszterda (Pracownia Pedagogiki Szkolnej) oraz dr Katarzyna Waszyńska (Pracownia Promocji Zdrowia i Psychoterapii).

Podsumowania obchodów 25-lecia Wydziału WSE UAM dokonała prof. dr hab. Agnieszka Cybal-Michalska, podkreślając, że Wydział Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu kontynuuje najlepsze tradycje kształcenia pedagogicznego w Polsce i nie może ignorować tematu naukowości pedagogiki i ewolucji jej tożsamości. Z połączenia tradycji i teraźniejszości oraz otwarcia się na wyzwania współczesności można kreować przyszłość Wydziału, która w każdym momencie jego funkcjonowania jest kontynuacją powziętych wcześniej zobowiązań.